

Talarstöd till bild 1 av 19

Grundläggande lagar och regler

Introducera lektionen:

Sverige har en lång tradition av samarbete och samverkan mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer som har lett fram till både kollektiv avtal och lagar som reglerar förhållandena på arbetsplatsen och berör arbetsmiljön.

Kunskapsmål:

- Ha kännedom om grundläggande lagar, föreskrifter och avtal som reglerar eller påverkar arbetsmiljöarbetet.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 2 av 19

Grundläggande lagar och regler

Tidsåtgång: Cirka 3 minuter.

Syftet med filmen: Ge ett kort historiskt perspektiv på lagar som reglerar arbetsmiljön i Sverige. Och på ett övergripande plan också visa att det är många olika lagar, regler och föreskrifter som påverkar arbetsmiljöarbetet.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 3 av 19

Lagar, regler och avtal inom arbetsmiljöområdet

Inget talarstöd finns till denna bild.

Egna anteckningar

Skapad: 2024-10-13

Talarstöd till bild 4 av 19

Arbetsmiljöverkets roll

Arbetsmiljöverkets mål är att minska riskerna för ohälsa och olycksfall i arbetslivet och att förbättra arbetsmiljön ur ett helhetsperspektiv. Det vill säga ur fysisk, psykisk, social och arbetsorganisatorisk synpunkt.

Arbetsmiljöverket kan koppla vite till sina krav. De har också i uppdrag att samverka med arbetsmarknadens parter, att samla statistik och att ge ut stödmaterial. Se deras uppdrag på deras webbplats.

Egna anteckningar

Arbetsmiljölagen - Den juridiska basen

En ramlag är en speciell typ av lag som inte i detalj reglerar vad som ska gälla utan mer på ett övergripande plan slår fast allmänt hållna regler, riktlinjer och principer.

Lagen omfattar de grundläggande bestämmelser och allmänna krav som ställs på arbetsmiljön och vilka aktörer som är ansvariga för vad.

Lagen innehåller också regler för samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare, rätten för den fackliga organisationen att utse skyddsombud och arbetstagarens ansvar att följa de regler som gäller det egna arbetet.

Arbetsmiljölagen kan också kompletteras av kollektivavtal på både central och lokal nivå.

Egna anteckningar

Föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete

Föreskrifterna om systematiskt arbetsmiljöarbete konkretiserar HUR man ska jobba med arbetsmiljön.

I arbetsmiljölagen (1977:1160) och i föreskrifterna om det systematiska arbetsmiljöarbetet (AFS 2023:1) finns grundläggande bestämmelser om hur arbetsgivaren ska organisera, genomföra och följa upp sitt arbetsmiljöarbete för att förebygga risker för ohälsa och olycksfall i arbetet samt uppnå en tillfredsställande arbetsmiljö.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 7 av 19

Angränsande och likställda lagar

I kommuner, regioner och kommunala företag gäller flera lagar likställt med arbetsmiljölagen, vilket innebär att ingen av lagarna står över någon annan. Det kan ibland innebära en konflikt mellan till exempel en arbetstagares arbetsmiljö och en brukares rätt till vård och omsorg.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 8 av 19

Angränsande lagar

Tidsåtgång: Cirka 10 minuter.

Instruktion:

1. Prata två och två eller dela in er i mindre grupper.
2. Återsamlas och summera.

Syfte med dialogen är att dela erfarenheter kring när flera lagar gäller samtidigt och hur man då löste det.

Egna anteckningar

Fler lagar som påverkar arbetsmiljön

- Arbetsmiljöförordningen kompletterar arbetsmiljölagen med bestämmelser angående skyddsombud, skyldighet att anmäla arbetsskador med mera.
- Arbetstidslagen (ATL) är en skyddslag som reglerar medarbetarens maximala arbetstider, mertider, övertider, raster och pauser etc.
- Tobakslagen kompletterar AML och föreskriver rökfria arbetsplatser, bland annat inom barnomsorg och skolor.
- Brottsbalken (BrB) har bestämmelser om arbetsmiljöbrott och den som fälls för arbetsmiljöbrott kan få påföljd i form av böter eller fängelse.
- Diskrimineringslagens syfte är att motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Egna anteckningar

Lorem ipsum

Den rättsliga grunden för samverkan är den samverkan som regleras i arbetsmiljölagen (AML) och förtroendemannalagen (FML) och den informations- och förhandlingsskyldighet som följer av medbestämmandelagen (MBL). Så samverkan med skyddsombud, arbetstagar och förtroendevalda är reglerat i lag.

Samverkan ersätter dock inte arbetsgivarens rätt att leda och fördela arbetet. Samverkan är ett förhållningssätt och en metod för att utveckla verksamhet, arbetsplats och arbetsmiljö. Det bygger på att alla medarbetare, fackliga företrädare, skyddsombud och chefer tillsammans bidrar i utvecklingen.

Egna anteckningar

Centralt samverkansavtal

I det centrala samverkansavtalet *Avtal om samverkan och arbetsmiljö* vävs samverkan, verksamhetsutveckling och arbetsmiljö samman. Det finns ett tydligt fokus på det systematiska arbetsmiljöarbetet och skyddsombudens roll.

Den rättsliga grunden för ett samverkansavtal är den informations- och förhandlingsskyldighet som följer av medbestämmandelagen (MBL), den samverkan som regleras i arbetsmiljölagen (AML) och förtroendemannalagen (FML).

Egna anteckningar

Lokalt samverkansavtal

Den rättsliga grunden för ett lokalt samverkansavtal är densamma som för ett centralt samverkansavtal, enligt bilden innan.

Men hur samverkan ska fungera i praktiken i den enskilda kommunen, regionen eller företaget kommer lokala parter själva överens om i ett lokalt samverkansavtal.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **13 av 19**

Inget lokalt samverkansavtal

Oavsett om det finns samverkansavtal eller inte så ska arbetsgivare samverka med arbetstagare och skyddsombud.

Egna anteckningar

Skapad: 2024-10-13

Talarstöd till bild **14 av 19**

Kollektivavtal

Kollektivavtal sluts mellan arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer och kan ersätta vissa av lagarnas bestämmelser.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **15 av 19**

Arbetsmiljöverket förnyar regelstrukturen

Från och med den 1 januari 2025 gäller Arbetsmiljöverkets nya regelstruktur.

De **15 föreskrifterna** är indelade i **tre grupper**:

1. **Grundläggande regler** talar om vilka grundläggande skyldigheter som gäller för arbetsgivare eller motsvarande oavsett verksamhet och för byggherrar, projektörer och byggarbetsmiljösamordnare.
2. **Övriga regler** gäller för olika verksamheter beroende på vilka arbeten och risker som finns där. Identifiera vilka risker ni har i verksamheten och använd de regler som gäller för dem.
3. **Produktregler** innehåller krav på produkter.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **16 av 19**

Föreskrifternas regelstruktur

Inget talarstöd finns till denna bild.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 17 av 19

Exempel på föreskrifter enligt ny regelstruktur

I AFS (2023:2) samlas åtta olika föreskrifter i kapitel som tidigare var enskilda föreskrifter.

AFS (2023:1) Systematiskt arbetsmiljöarbete – grundläggande skyldigheter för dig med arbetsgivaransvar finns föreskrifterna om SAM. Tidigare AFS 2001:1 Systematiskt arbetsmiljöarbete.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild 18 av 19

Hitta rätt bland reglerna

Tidsåtgång: Cirka 20 minuter.

Syfte med aktiviteten: Få en känsla för den nya regelstrukturen och för lagstiftningen.

Instruktion:

Låt deltagarna själva söka rätt på informationen och läsa in sig vad som gäller inom dessa två områden. Är det möjligt kan de jobba två och två.

Påminn deltagarna om att föreskrifterna träder i kraft 2025-01-01.

- 1: Regler om företagshälsovård finns i 15§ och 16§
2. Regler om våld och hot om våld finns i 5 kap. §1-8

Återsamlas när det är 5 minuter kvar och se om det finns några frågor.

Egna anteckningar

Talarstöd till bild **19 av 19**

Tack och bra jobbat!

Inget talarstöd finns till denna bild.

Egna anteckningar